

**ภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตรของผู้บริหาร
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น**
**THE LEADERSHIP BASED ON DUTIYAPAPANIKA SUTTA
OF THE ADMINISTRATORS OF PHRAPARIYATTI-DHAMMA SCHOOLS,
GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, KHONKAEN PROVINCE**

**พระอนุสรณ์ วชิรวโร (เกาะน้ำใส)¹,
เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวโร (อุ้ยวงศ์)² และ สังกวาลย์ เพี้ยยุระ³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}
Phra Anusorn Wachirawangso (Kornamsai)¹,
Chao Athikan Boonchuay Chotivungso (Auiwong)² and Sangwan Phiyura³
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand^{1,2,3}
Corresponding Author; E-mail: nuandmom@hotmail.com**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร ของผู้บริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยวิธีวิจัยการแบบผสม (Mixed Methodology Research) กับกลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหารและครู จำนวน 374 รูป/คน

* ได้รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2563; แก้ไขบทความ: 8 ธันวาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2563

Received: February 6, 2020; Revised: December 8, 2020; Accepted: December 26, 2020

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพและแบบสอบถามเชิงปริมาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำตามหลักทศตปิณฑสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง พบว่า ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทศตปิณฑสูตร อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านการมอบอำนาจตามหลักทศตปิณฑสูตร อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักทศตปิณฑสูตร อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติการต่ำสุด ด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทศตปิณฑสูตร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; หลักทศตปิณฑสูตร

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study leadership in accordance with the Dutiyapapanika Sutta of the administrators of Phrapariyatti-dhamma schools, general education department, KhonKaen province; 2) to compare leadership according to the in accordance with the Dutiyapapanika Sutta of the administrators, classified by position, education and work experience; 3) to propose guidelines for leadership development according to the principle the Dutiyapapanika Sutta of school administrators. This study was carried out by the method of mixed research methodology and the population that was 374 administrators and teachers. The tools used for data collection were qualitative interview forms and quantitative questionnaires created by the researchers with a reliability value of 0.97

The research results were as follows:

1) The leadership according to the Dutiyapapanika Sutta of the administrators of Phrapariyatti-dhamma schools in overall was rated at a high

level of practice. When considering in each aspect, it was found that the direction determination according to Dutiyapapanika Sutta was rated at a high level, followed by the delegation of powers according to the Dutiyapapanika Sutta and the management of work systems according to the Dutiyapapanika Sutta. The aspect with the lowest level of operation was the role model of leadership in accordance with the Dutiyapapanika Sutta. All studied aspects were rated at a high level.

Keywords: Leadership; Dutiyapapanika Sutta Principles

บทนำ

จากสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่ผ่านมาผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การใช้สื่อและเทคโนโลยียังมีน้อยบุคลากรในสถานศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในเรื่องของค่าตอบแทน และสวัสดิการต่าง ๆ งบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษาในการจัดการ กระบวนการการบริหารงานยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ณัฐกานต์ ดำรงรักษัธัญญา, 2560) ผู้บริหารยังขาดวิสัยทัศน์ และความปรารถนาให้ครูทุกคนมีความสามัคคีกันในการทำงาน มอบหมายงานยังไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู ขาดการรับฟังความคิดเห็นของครู สนับสนุนครูให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และการวางตัวยังไม่เหมาะสม การจัดระบบระเบียบการบริหารจัดการยังไม่ดี ผู้บริหารขาดการให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรอย่างจริงจัง การสร้างขวัญกำลังใจและสร้างสัมพันธภาพอันดีงามแก่บุคลากร(พระปลัดวัฒน์ชัย อภิวัฒน์, 2558) ผู้บริหารมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยมอบหมายงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามความรู้ความสามารถที่เหมาะสม และตามระเบียบของทางราชการ ผู้บริหารยึดกฎระเบียบของโรงเรียนในการปฏิบัติงานยังไม่เหมาะสม(พระมหาเจริญพงศ์ อริยะเมธี, 2561) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดบทบาท ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปิณีสสูตร ของ

ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางการส่งเสริม พัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ในการบริหารสถานศึกษา จำนวน 26 แห่ง เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษาตามหลักสัปปายะ 4 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ใช้การวิจัยวิธีการแบบผสม (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 12 รูป/คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 6 รูป/คน และครูผู้สอน 6 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์จากผู้ตอบสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-depth Interview)

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การนำมาวิเคราะห์ข้อมูลบูรณาการกับแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

2. การออกแบบวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 374 รูป/คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 188 รูป/คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างท่านละ 1 ชุด พร้อมซองจดหมายที่ติดแสตมป์ถูกต้อง เพื่อให้แบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยโดยส่งไปทางไปรษณีย์และผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามเองบางส่วนและไปขอรับคืนเอง รวมทั้งสิ้นจำนวน 188 ชุด

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์วิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆ

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติต่อภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.14 รองลงมา ได้แก่ ด้านการมอบอำนาจตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.04 ด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.02 และด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 3.98 ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น คือ ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางความคิดที่ชัดเจน บทบาทที่กล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารสร้างแผนงานแม่แบบ ก่อนจะลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่

กำหนดไว้ นอกจากนั้นผู้บริหารต้องมีความสามารถให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างพันธกิจ และวิสัยทัศน์ รวมทั้งการสื่อสารภายในองค์กรอย่างชัดเจนด้านการจัดการระบบการทำงาน ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรควรเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และ โครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายขององค์กรที่ได้วางไว้ เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และทำให้องค์กรดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน คือการลงมือสร้างแผนหลักที่กำหนดขึ้นในขั้นตอนที่หนึ่ง ทุกระดับชั้นขององค์กรควรมีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกันด้านการมอบอำนาจตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรอย่างจริงจังเพื่อจะทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลระหว่างกลุ่มเกิดประสิทธิผล และเกิด ผลลัพธ์ใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ ซึ่งมาจากการที่สมาชิกของกลุ่มหรือบุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นและศักยภาพของตนได้อย่างอิสระด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี และต้องสร้างความน่าเชื่อถือ กล่าวคือต้องเข้าใจถึงความสำคัญของดุลยภาพระหว่างคุณลักษณะกับความรู้ความสามารถ เพราะไม่ว่าบุคคลจะมีความสามารถเพียงใดก็ไม่สามารถจะเป็นผู้นำที่แท้จริงได้ หากขาดคุณลักษณะที่เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อมีระดับการปฏิบัติ คือผู้บริหารมีอุดมการณ์ในการพัฒนาองค์กร โดยการให้คำแนะนำ และเป็น ที่ปรึกษาแก่บุคลากรเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (= 4.40) ซึ่งสอดคล้องกับ (พระอธิการธีระพล โคตรมสิสโส (บุญกลาง), 2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเมตตา รองลงมา คือ ด้าน มุทิตา ด้านอุเบกขา และลำดับสุดท้าย คือด้านกรุณา

1.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

1.3 แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ 1. ด้านเมตตา ผู้บริหารควรแสดงความรักความเมตตา และเอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาเปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน 2) ด้านกรุณา ผู้บริหารควรมีความเมตตากรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการให้ความช่วยเหลือแบ่งปันน้ำใจหรือสงเคราะห์ทั้งทางด้านวัตถุ กำลังกายและกำลังใจ 3. ด้านมุทิตา ผู้บริหาร ควรทำตนเป็นกัลยาณมิตรมากกว่าเป็นผู้บังคับบัญชา รู้จักเป็นผู้ให้และเป็นผู้รับที่ดี ยกย่องให้เกียรติลูกน้อง กำกับติดตามอย่างใกล้ชิด ควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจงาน 4. ด้านอุเบกขา ผู้บริหารต้องรู้จักวางเฉย ทำใจเป็นกลาง ไม่ปฏิบัติเอนเอียงด้วยความรักหรือชัง มีความซื่อตรง ซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัว ใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารคน ให้ความรักความเป็นธรรมกับทุกคน

2. ผลการวิจัยด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายชื่อมีระดับการปฏิบัติ คือผู้บริหารและบุคลากรมีการวิเคราะห์ห้วงค์กรโดยใช้เทคนิค SWOT มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ซึ่งสอดคล้องกับ พระปลัดอภิสิทธิ์ ธีรปญโญ (เล็กภิญโญ), (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสัพพริยธรรม 7 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารตามหลักธัมมัญญตา รองลงมา คือ ด้านการ

บริหารตามหลักกัลยาณูตา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารตามหลักบุคคลโปรปรัญญา

ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะแนวทางการภาวะผู้นำของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตามหลัก สัปปุริสธรรม 7 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดและพัฒนานโยบายด้านการบริหารตามหลัก อุตัญญูตา และด้านการบริหารตามหลักอุตัญญูตา ให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่ยั่งยืนต่อไป เพื่อเป็นข้อสนเทศในการพัฒนาบุคลากรใน สถานศึกษาโดยกำหนดแผนพัฒนานโยบายที่เน้นให้ยึดถือและปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านธัมมัญญูตา อุตัญญูตา และด้านการบริหารตามหลักกัลยาณูตา เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดและพัฒนานโยบายด้านการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรของตนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทางด้านจิตใจไปพร้อมกับการพัฒนาทางด้านการศึกษาให้เจริญเคียงคู่กันไป เพราะถือว่า ดี มีสาระ น่าสนใจต่อการเรียนรู้ ดังนั้น ควรจัดนโยบายส่งเสริมเพื่อที่จะได้ทำให้ ผู้บริหาร ครูและนักเรียนได้มีทักษะในการปฏิบัติตนอย่างชัดเจนขึ้น ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์และส่งผลดีต่อการพัฒนาและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆสามารถนำไปปรับใช้เข้ากับชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีในการบริหารชีวิต บริหารตนและบริหารงานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

3. ผลการวิจัยด้านการมอบอำนาจตามหลักพุทฺธิยาปณฺณิสฺสตรผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพุทฺธิยาปณฺณิสฺสตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อมีระดับการปฏิบัติ คือผู้บริหารเป็นผู้มีจิตใจ กว้างขวาง รู้จักสร้างโอกาสให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้ประโยชน์ต่อสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) ซึ่งสอดคล้องกับ พระदेविศฺณฺ สุขาวโร (ยัมเนียม), (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาวะผู้นำด้านหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือภาวะผู้นำด้านหลักความรับผิดชอบ และภาวะผู้นำด้านหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ภาวะผู้นำด้านหลักคุณธรรม

2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงานพบว่า โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .09 เมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่า ไม่แตกต่างกัน

3) แนวทางในการส่งเสริมและภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านหลักนิติธรรม ควรจัดอบรมเกี่ยวกับหลักการ ระเบียบ กฎเกณฑ์ของการบริหารสถานศึกษา และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านหลักคุณธรรม ควรมีความเป็นผู้นำที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านหลักความโปร่งใส ควรมีการทำงานอย่างเป็นระบบ และการตรวจสอบเป็นระยะ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรมีการปฏิบัติร่วมกันระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรมีการประเมินผล กำกับและติดตามงาน ด้านหลักความคุ้มค่า ควรมีการจัดสวัสดิการให้มีความประหยัดและความคุ้มค่าที่เหมาะสม

4. ผลการวิจัยด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อมีระดับการปฏิบัติ คือผู้บริหารมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างกว้างขวาง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ยอมรับสภาพต่าง ๆ มีความอดทนและเป็นคนมีเหตุผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาศุภสิทธิ์ สุภสิทธิ์ (หลักเพชร), (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา ด้านทาน ด้านสมานัตตตา ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การบริหารโรงเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัด

ขอนแก่น ตำแหน่ง และวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนประสพการณ์ทำงาน แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารโรงเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ควรปฏิบัติดังนี้ ด้านทนายผู้บริหารต้องรู้จัก แบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่งเสริมครูผู้สอนและบุคลากรเข้าอบรมด้านวิชาการต่างๆ เพื่อให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ให้ความโปร่งใสตรงไปตรงมา ความเป็นกันเองกับครูผู้สอนและนักเรียน เสียสละทางกายทำเป็นแบบอย่าง ไว้น้ำใจ รวบรวมถึงการเสียสละแบ่งปันในส่วนที่สามารถอนุเคราะห์สงเคราะห์ได้ ด้านปิยวาจา ผู้บริหารควรมีวาจาโนมน้าวพูดทำให้เข้าใจ สร้างองค์ความรู้ให้ครูผู้สอนและบุคลากรมีแนวคิดที่จะร่วมคิดร่วมทำในการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา เน้นคำพูดจริงใจและที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง ด้านอัตถจริยาเป็นแบบอย่างในการครองตนเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม มีน้ำใจต่อกัน ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนเป็นหลัก ร่วมคิดร่วมทำและสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านสมานัตตตา ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ตนเองไม่ให้บกพร่อง ไม่ถือตัว ยินดีช่วยเหลือ ครู บุคลากร และนักเรียน ในยามเดือดร้อนเสมอ ทำหน้าที่เป็นครู ในบทบาทผู้ให้ความรู้ และสามารถเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีกับครูและนักเรียนในการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีความสุขไม่ถือตน แต่ให้ถือหน้าที่เป็นสำคัญ ใช้หลักการพออุปครองลูก พื้ปกครองน้อง เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักพุทธิปาปนิสสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น คือ ทำให้ทราบว่าผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางให้การปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ตามเป้าหมาย ครูผู้สอนต้องรู้จักเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานขั้นตอนการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้วางเอาไว้ ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักมอบอำนาจให้แก่บุคลากรอย่างจริงจังและเหมาะสม เพื่อจะทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลในกลุ่มก็จะเกิดประสิทธิผลและผลลัพธ์ใหม่ที่สร้างสรรค์ และผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี และต้องสร้างค่านาเชื่อถือ กล่าวคือต้องเข้าใจถึงความสำคัญของดุลยภาพระหว่างคุณลักษณะกับความรู

ความสามารถ เพราะไม่ว่าบุคคลจะมีความสามารถเพียงใดก็ไม่สามารถจะเป็นผู้นำที่แท้จริงได้ หากขาดคุณลักษณะที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการวิจัยแนวทางการบริหารสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับโรงเรียน เพื่อนำมาพัฒนาทางการศึกษาให้มีผลยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการวิจัยแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักสัปปายะ 4 ในสถานศึกษา

1.3 ควรมีการวิจัยแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

1.4 ควรวางแผนในแนวทางปฏิบัติร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

1.5 ครูควรมอบกำลังกายกำลังใจในการสอนอย่างเต็มที่ มุ่งผลไปที่ตัวผู้เรียนเป็นหลักมอบวิชาและจรณะ

1.6 ผู้บริหารควรวางแผนงานตามแผนงานที่บุคลากรทุกคนผู้บริหารควรปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีมีความเป็นกันเองผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสม

1.7 ผู้บริหารควรเป็นกัลยาณมิตรทั้งต่อครูและนักเรียนมีความกระตือรือร้น ฝึกฝนต้องงาน โปร่งใสตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน มีการจัดผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐกานต์ ดำรงรักษัธัญญา. (2560). *ประสิทธิผลทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- พระदेวิดศน์ สุขลาวโร (ยัมเนียม). (2559). *ภาวะผู้นำตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. ในวิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดวัฒน์ชัย อภิวัฒน์. (2558). *การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามหลักพรหมวิหาร 4 เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร*. ในวิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดอภิสัทธี อธิปญโญ (เล็กภิญโญ). (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสัปปริยธรรม 7 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น*. ในวิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเจริญพงศ์ อริยะเมธี. (2561). *ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา*. ในวิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการธีระพล โคตรมสิสโส (บุญกลาง). (2560). *ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา*. ในวิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.